

Jaarverslag Fibula deelproject Geestelijke Verzorging 2019

Publieksversie

Maart 2020

STICHTING **FIBULA**

landelijke organisatie netwerken palliatieve zorg is lid van Coöperatie Palliatieve Zorg Nederland

PZNL

Wij maken ons hart voor
de beste palliatieve zorg.

“Fibula speelt voor mij een onmisbare ondersteunende en adviserende rol in het bouwen van Centra voor Levensvragen. Op elke vraag krijg ik een antwoord of ik word doorverwezen.”

- Everdien Gardner

Inleiding

In het regeerakkoord van 2018 is in het kader van 'waardig ouder worden' de afspraak opgenomen om de inzet van geestelijke verzorging in de eerste lijn te versterken onder verantwoordelijkheid van minister de Jonge (VWS). Hieronder valt financiering en de opdracht aan betrokken stakeholders om in 2019 en 2020 onderzoek, onderwijs, bekendheid, en inbedding van geestelijke verzorging in zorg- en sociale- domeinen te realiseren, en te adviseren over borging op de lange termijn. De netwerken palliatieve zorg hebben de opdracht aangenomen om infrastructuur te realiseren in het operationeel proces, ondersteund door het landelijk project en met Fibula als directe ondersteuner. Dit voeren zij vanuit regionale projecten uit.

Vanuit de landelijk betrokken organisaties en stakeholders is een **stuurgroep** samengesteld die projectorganisatie vormt. Hieraan doen de volgende organisaties mee: Agora, KBO-PCOB, PZNL, Kenniscentrum Kinder palliatieve zorg, NGH, VGVZ, V&VN, VWS (adviserend) en ZonMw (adviserend).

De stuurgroep volgt de uitvoering van het plan van aanpak zoals door de minister geformuleerd en heeft een agenderende, adviserende, besluitvormende en bijsturende rol.

De stuurgroep ondersteunt bij het zoeken naar financiering en borging op de korte (2021), middellange (2029) en lange (na 2030) termijn.

Deelproject o.l.v. Fibula

Fibula heeft, als landelijke ondersteuner van de netwerken palliatieve zorg, subsidie aangevraagd en verkregen om de **netwerken te ondersteunen** bij het uitvoeren van de regionale projecten geestelijke verzorging. In 2019 en 2020 zijn de netwerken palliatieve zorg ondersteund bij: het organiseren en borgen van directe hulp van geestelijke verzorgers aan ouderen en mensen die palliatieve zorg behoeven in de eerste lijn; het organiseren van deskundigheidsbevordering aan hulpverleners en vrijwilligers; het realiseren van actiegericht onderzoek in het kader van het nieuwe ZonMw programma geestelijke verzorging; en het realiseren van consultatie van geestelijke verzorgers aan professionals in de eerste lijn.

Fibula heeft een **klankbordgroep** opgericht en aan de bestaande samenwerkingsverbanden van netwerken (op consortium niveau) gevraagd vanuit ieder verband één projectleider af te voordigen. Deze heeft enerzijds een functie als klankbord voor de activiteiten van Fibula voor haar deelproject, anderzijds als vertegenwoordiger van ontwikkelingen van en naar de betreffende groepen netwerken. Deze klankbordgroep is in 2019 een aantal keer gevraagd feedback te geven en is eenmaal bijeengekomen om de ontwikkelingen te bespreken. Zij heeft met elkaar de functie van de groep afgestemd en advies gegeven aan Fibula over prioritering activiteiten voor 2020.

Fibula is lid van de stuurgroep en vult dit in vanuit PZNL. Er zijn door VWS, meerdere deelprojecten gestart, waaronder het deelproject van Fibula '**ondersteuning netwerken**'. Hiervoor heeft Fibula een projectplan geschreven, ter onderbouwing van de subsidieaanvraag, het vaststellen van de doelstelling en de beschrijving van geplande activiteiten in 2019 en 2020.

Daarnaast is er een uitgebreide enquête uitgezet binnen de netwerken en gedurende 2019 zijn twee projectleidersdagen georganiseerd, waar de regionale projectleiders geïnformeerd werden over de landelijke ontwikkelingen en is samengewerkt aan (operationele) vraagstukken. Beiden zijn positief geëvalueerd.

Fibula heeft in 2019 een bijdrage geleverd aan verschillende **bijeenkomsten** zoals de expertmeetings van VWS en ZonMw, bijeenkomsten van VGVZ, Agora, PRIL, PLOEG, technisch overleg 2^e kamer, de PZNL dagen¹ en bijeenkomst met bestuurders van netwerken palliatieve zorg.

Via Basecamp (sociaal online medium), email en telefonisch helpdesk is er een levendige uitwisseling van vragen, antwoorden en concrete producten ontstaan. Deze uitwisseling heeft bijgedragen aan de gepubliceerde producten, een lijst met veel gestelde vragen op de website van Fibula, factsheets en input voor alle andere deelprojecten binnen het centrale project. Groepen projectleiders hebben samen met onderzoekers actieonderzoekplannen opgesteld n.a.v. veel voorkomende vraagstukken. Alle resultaten hebben bijgedragen aan input voor de stuurgroep en verantwoording aan VWS.

Participatie in deelprojecten

Deelproject onderzoek

Het ministerie van VWS heeft ZonMw de opdracht gegeven om een programma met de naam Zingeving te schrijven, met als doel inzicht te verschaffen in hoe aandacht voor zingeving in de thuissituatie ingebed kan worden rekening houdend met mogelijkheden van professionals en behoeften van de zorgvrager. Fibula heeft actieonderzoek binnen de regionale projecten van de netwerken (hierna te noemen regionale projecten) uitgevoerd, om samen met ZonMw tot relevante onderwerpen te komen, projectleiders te werven, en informatie te verstrekken. Daarnaast heeft Fibula meegewerkt aan de expertmeeting dataverzameling en heeft input geleverd voor het schrijven van het programma zingeving, waarin het belang van de regionale projecten en bundeling van de in dit programma opgenomen onderzoeklijnen en de al lopende Palliatie projecten en de PLOEG-projecten werd benadrukt. Hierdoor is meer verbinding ontstaan. Mede dankzij Fibula zal toekomstige registratie en onderzoek via een landelijk registratiesysteem Prado gaan lopen.

Deelproject onderwijs

Vanuit de projectgroep, onder leiding van VGVZ met deelname van Fibula, wordt gestreefd naar geestelijke verzorging als een geïntegreerd onderdeel van de eerstelijns hulp- en zorgverlening en van de na- en bijscholingsprogramma's voor de betrokken hulp- en zorgverleners. Specifiek bewaakt Fibula het belang van de netwerken en de verbinding met andere PZNL-projecten (consultatie, PaTz, Leren & Praktijk) of projecten waar PZNL bij betrokken is (O2PZ).

Deelproject praktijkcriteria & randvoorwaarden

In dit deelproject, eveneens onder leiding van VGVZ met deelname van Fibula in de projectgroep, wordt gewerkt aan praktische criteria en randvoorwaarden om de inzet van de geestelijk verzorgers in de thuissituatie mogelijk te maken. De projectgroep adviseert de stuurgroep en VWS over toekomstige, permanente inrichting van geestelijke verzorging thuis. Als lid van de projectgroep heeft Fibula vragen en oplossingsrichtingen uit het veld aangedragen, o.a. vanuit de helpdeskfunctie. Twee factsheets en de lijst met veel gestelde vragen online gepubliceerd.

Deelproject kinderpalliatieve zorg

De kinderpalliatieve zorg is centraal georganiseerd vanuit het Expertisecentrum Kinderpalliatieve Zorg en de ondersteuning van kinderen en hun ouders over palliatieve zorg is vooral vanuit de universitaire centra georganiseerd, of regionaal door rouw- en verliesbegeleiders. Daardoor is er minder gedeeltelijke samenwerking mogelijk, echter waar wel overlap is worden kennis en goede voorbeelden door Fibula gedeeld, waardoor regionale projecten laagdrempelig in contact kunnen komen met de kindernetwerken en ideeën uitgewisseld worden over de begeleiding van kinderen.

Deelproject communicatie

Vanuit alle betrokken partijen nemen in dit deelproject alle communicatiemedewerkers – ook van Fibula - deel aan de projectgroep. Doel is een grotere bekendheid van geestelijke verzorging in de thuissituatie en een visie op hoe het bestaande aanbod in geestelijke verzorging voorziet of kan voorzien. In 2020 wordt concreet invulling gegeven aan het een opgeleverd strategisch communicatieplan (met gepubliceerde samenvatting). Specifiek zorgt Fibula voor de communicatie en samenwerking met de regionale projectleiders.

Regionale resultaten

In 2018 en 2019 hebben alle 65 netwerken subsidie aangevraagd voor het bouwen aan regionale infrastructuur in 2019 en 2020. Een aantal **Netwerken Palliatieve Zorg** zijn samengebracht onder 1 penvoerder/kassier en alle netwerken worden ondersteund door een netwerkcoördinator. Op dit moment zijn er 46 netwerkcoördinatoren. De netwerken hebben projectleiders geestelijke verzorging aangesteld, vaak in de persoon van de netwerkcoördinator, soms in de functie van een kwartiermaker (allen worden hierna projectleider genoemd). Deze invulling is in een aantal netwerken gedurende het jaar gewisseld. In totaal zijn er 39 projectleiders op 31 december 2019 actief.

De meerderheid van de netwerken heeft in 2019 een geheel nieuwe organisatie voor geestelijke verzorging opgezet. Sommigen zijn aangesloten bij bestaande initiatieven. Samen bestrijken zij heel Nederland. Deze organisaties opereren meestal onder de naam **Centrum voor Levensvragen**. Deze naam wordt ook in dit verslag gebruikt maar is geen landelijk vastgestelde naam voor de regionale organisaties.

De Netwerken Palliatieve Zorg reageerden enthousiast op de geschapen mogelijkheden. Al langere tijd vroegen zij om meer financieringsmogelijkheden voor geestelijke verzorging en aandacht voor zingeving. Toch werden zij overvallen door de opdracht en sturende (financieel verantwoordelijke) rol die van hen gevraagd werd. Bestaande Centra voor Levensvragen moesten hun werkwijze aanpassen door de opgestelde criteria en randvoorwaarden en gedurende het jaar werden een groot aantal projecten geconfronteerd met de gelimiteerde financiële ruimte die gebruikt mocht worden voor het bouwen aan de infrastructuur. Dat riep ook veel fiscale vragen op die vaak niet algemeen te beantwoorden waren.

“Het ontmoeten van collega's uit het veld, uitwisselen van goede voorbeelden, bespreken van ontwikkelingen en uitdagingen geeft energie voor het bouwen in de regio!”

- Bo van Aalst

Voortzetting in 2020

Fibula verwacht dat: er eind 2020 overal in Nederland een infrastructuur voor de inzet van geestelijk verzorgers gebouwd is; er in de uitvoering en afstemming van onderwijs en onderzoek in geestelijke verzorging ook na 2020 nog veel te doen blijft; de bewustwording over zingeving- en levensvragen bij het algemeen publiek en in (formele) zorgverleners structureel veel aandacht zal vragen.

De vraag naar **borging** is urgent omdat er in ieder geval in het voorjaar van 2020 duidelijk moet worden hoe de (financiële) ondersteuning aan de Geestelijk verzorgers en Centra voor Levensvragen op de korte (2021) en middellange (2022 - 2029) termijn gaat verlopen. Dit is één van de opdrachten van de stuurgroep en VWS. Fibula zal hiertoe, samen met de regionale projectleiders en haar klankbordgroep vragen, inzichten en knelpunten aanleveren. Waar mogelijk zal zij hierbij gebruik maken van advies van de medewerkers van het aandachtsgebied Bekostiging van PZNL.

Voor de coördinatie van de centra voor Levensvragen zal een structurele vorm van financiering nodig blijven. Er is daarnaast een centrale, landelijke organisatie nodig waar praktijkontwikkeling, onderwijs en onderzoek samen komen.

Vanaf 2020 zal het **onderzoeksprogramma Zingeving** (in opdracht van ZonMw) verder uitgevoerd worden naast de al opgestarte onderzoeksprojecten (zoals PLOEG, vanuit Palliantie en de actieonderzoeken). Daarnaast zal het deelproject **communicatie** haar strategisch communicatieplan omzetten in concrete activiteiten. Naast directe inzet hiervoor van o.a. de communicatieadviseur van Fibula zorgt Fibula ook hier voor de brug tussen dit deelproject en de regionale projecten. Met name voor wat de regio's nodig hebben (aan tools) om meer bekendheid te geven aan geestelijke verzorging.

Het onderwijsplan zal door het deelproject **onderwijs** omgezet worden in activiteiten die naar verwachting medio 2020 van start gaan. Dit gaat zowel over het initiële onderwijs als over bij- en nascholing van (in)formele zorgverleners.

Binnen PZNL valt het aandachtsgebied geestelijke verzorging binnen het werkgebied **netwerkzorg**. In dit werkgebied komen de aandachtsgebieden consultatie, TAPA\$ bekostiging, zelfevaluatie, PaTz en Bouwen aan Netwerkzorg samen en wordt met deze aandachtsgebieden en de andere werkgebieden van PZNL continu gewerkt aan kwaliteitsverbetering van de palliatieve zorg. Hier zal steeds de verbinding gemaakt worden met het kwaliteitskader palliatieve en waar mogelijk ook met andere netwerken en stakeholders.

